

Katarzyna Boratyńska

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Poziom obciążeń podatkowych a zagrożenie bankructwem przedsiębiorstw piwowarskich

Wstęp

Stosunkowo słabe rozpoznanie tematu upadłości firm w agrobiznesie przemawia za potrzebą prowadzenia prac badawczych mogących przyczynić się do lepszego rozpoznania tego zjawiska, w tym także podstawowych sił sprawczych i możliwych następstw dla całej gospodarki [Kowalczyk 2009, s. 127]. Problematyka funkcjonowania browarów jest szczególnie ważna w dobie kryzysu gospodarczego. W latach 90. następowały zmiany w uwarunkowaniach oraz sposobie funkcjonowania większości przedsiębiorstw piwowarskich. Podkreślić należy, iż zagadnienie bankructwa przedsiębiorstw piwowarskich, przyczyn i skutków upadłości jednostek w tym obszarze z punktu widzenia ekonomii nie było dotychczas przedmiotem zainteresowania wielu badaczy. Istnieje więc potrzeba rozpoznania tego zjawiska. Pozwoli to m.in. na wyodrębnienie specyficznych zagrożeń kontynuacji działania przedsiębiorstw piwowarskich.

Należy podkreślić wkład przemysłu piwowarskiego w rozwój przemysłu spożywczego i polskiej gospodarki. W branży piwowarskiej bezpośrednio zatrudnionych jest około 15 000 pracowników. Pośrednie zatrudnienie w przedsiębiorstwach kooperujących jest bardzo duże (np. w firmach zajmujących się dostawami do browarów zatrudnionych jest ponad 56 000 osób, w sektorze detalicznym 23 700 pracowników) [The Contribution Made by Beer to the European Economy 2006, s. 143]. Branża ta zapewnia także duże wpływy do budżetu państwa pochodzące z podatku akcyzowego i VAT. Polityka podatkowa państwa jest zatem istotnym mechanizmem wyhamowującym lub pobudzającym aktywność podmiotów na rynku piwa. Zwiększa coraz większy fiskalizm w tym zakresie przyczynia się (według krzywej Laffera) do coraz większej skali i aktywności szarej strefy. Zwiększa się wówczas opłacalność przemytu, sprzedaż nielegalnej produkcji czy opłacalność nieopodatkowania

wyrobu, co niestety nie sprzyja kondycji finansowej i rentowności działalności producentów działających zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa [Borowska 2009, s. 16].

Cel i metody badań

Celem badań było przedstawienie wysokości obciążeń podatkowych produkcji i sprzedaży piwa w Polsce i pozostałych, wybranych krajach Unii Europejskiej oraz próba określenia ich wpływu na zagrożenie bankructwem browarów. Autorka skupiła się wyłącznie na analizie wysokości podatków pośrednich (podatku akcyzowego oraz podatku od wartości dodanej – VAT), pomijając, kwestie związane z podatkiem dochodowym od osób fizycznych/prawnych.

Konieczne było także ustalenie czynników kluczowych, które miały decydujący wpływ na badane przedsiębiorstwa. W celu poznania opinii ekspertów na temat wpływu czynników wewnętrznych i zewnętrznych (w tym obciążeń podatkowych) na funkcjonowanie przedsiębiorstwa piwowarskiego przeprowadzono wywiad kierowany na podstawie kwestionariusza z prezesami zarządu siedmiu browarów wchodzących w skład następujących grup kapitałowych: Żywiec S.A., Kompania Piwowarska S.A, Carlsberg Okocim S.A. Dokonali oni oceny siły pozytywnego i negatywnego oddziaływania czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą mieć wpływ na rozwój bądź zagrożenie bankructwem browaru. W artykule skupiono się na zaprezentowaniu wyłącznie czynników zewnętrznych. Skala oceny została przedstawiona w tabeli 1. Ze względu na tajemnicę handlową nazwy poszczególnych browarów wchodzących w skład grup piwowarskich oznaczono literami od A do G.

Tabela 1

Skala oceny siły oddziaływania pozytywnego i negatywnego czynników zewnętrznych w przedsiębiorstwach

Siła oddziaływania negatywnego					Siła oddziaływania pozytywnego				
-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
bardzo duża	duża	średnia	mała	bardzo mała	bardzo mała	mała	średnia	duża	bardzo duża

Źródło: Opracowanie własne.

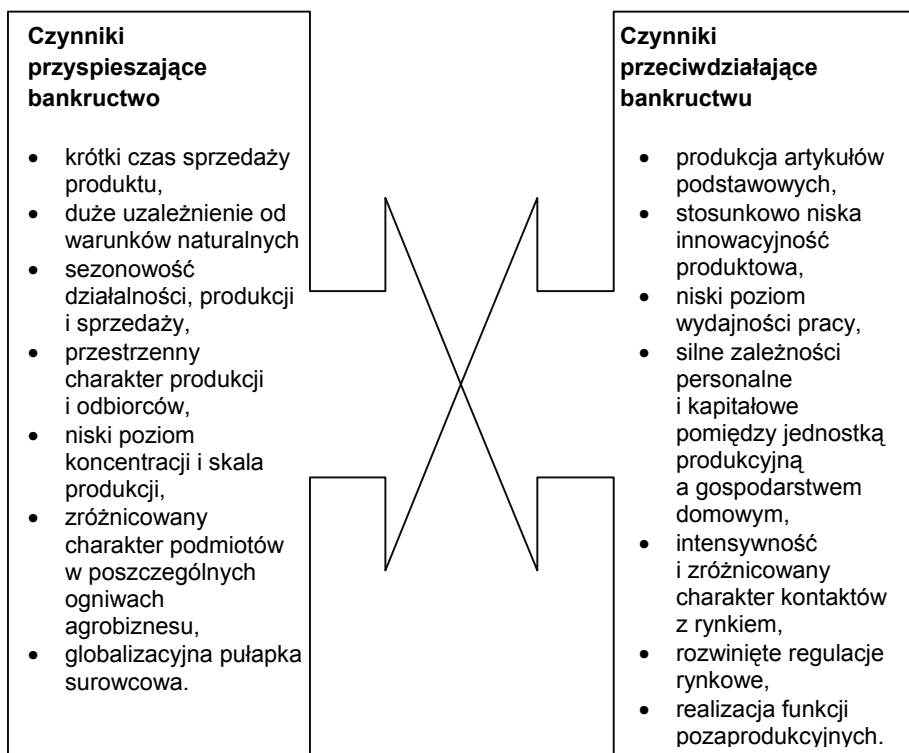
W artykule wykorzystano literaturę krajową i zagraniczną, dane Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego „Browary Polskie” oraz Ministerstwa Finansów. Dokonano także analizy związanych z podjętym tematem aktów prawnych.

Przyczyny bankructwa przedsiębiorstw agrobiznesu, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń dla funkcjonowania browarów

Przedsiębiorstwa wykazują symptomy zbliżającego się kryzysu na długo przedtem, zanim dojdzie do upadłości. Charakteryzują je zwykle: stagnacja, niewykorzystane w pełni zasoby, nieefektywne zarządzanie. Symptomy zagrożenia dla kontynuowania działalności przez jednostki gospodarcze mogą być bardzo różne. Z punktu widzenia rachunkowości jako źródło informacji o sytuacji finansowej przedsiębiorstw wyróżnia się podział zagrożeń dla kontynuowania działalności ze względu na ich charakter. Zgodnie z tym kryterium można wyróżnić dwie grupy zagrożeń: objawy o charakterze finansowym oraz niefinansowym [Boratyńska 2009, s. 452]. Przyczyny upadłości przedsiębiorstw o charakterze ekonomicznym można podzielić na mikro- (endogeniczne) i makroekonomiczne (egzogeniczne). Przyczyny mikroekonomiczne tkwią w samym przedsiębiorstwie, a więc jego strukturze organizacyjnej, w systemie zarządzania oraz w systemie informacji ekonomicznej. Kierownictwo ma na nie wpływ w odróżnieniu do przyczyn makroekonomicznych, które są od przedsiębiorstwa niezależne. Egzogeniczne przyczyny upadłości przedsiębiorstw można podzielić na trzy grupy:

- 1) związane z sytuacją w branży (np. silna konkurencja);
- 2) wynikające z krajowego otoczenia przedsiębiorstwa (np. zmiany prawa gospodarczego i systemu podatkowego, recesja w gospodarce, duże zmiany kursów walutowych, stóp procentowych);
- 3) wynikające z sytuacji na świecie (np. zmiany gospodarcze i polityczne w innych krajach) [Nowak 2000, s. 66–67].

Według S. Kowalczyka [Kowalczyk 2009, s. 127], procesy zachodzące we współczesnej gospodarce światowej wskazują na potrzebę identyfikacji występujących coraz liczniej niepewności, możliwych rodzajów ryzyka oraz ich następstw dla sfery agrobiznesu i produkcji żywności. Kowalczyk [2009, s. 127] wskazuje, iż agrobiznes charakteryzują cechy właściwe tylko dla tego podsystemu gospodarki, które określają nie tylko jego specyfikę, lecz także skłonność do rozwoju i upadłości tworzących go podmiotów gospodarczych. Znaczna liczba cech typowych dla agrobiznesu w istocie wynika ze specyfiki i odmienności samego rolnictwa od pozostałych ogniw agrobiznesu, a także od sektorów poza agrobiznesem. Podstawowe siły przyspieszające upadłości w agrobiznesie to m.in. sezonowość działalności (w odniesieniu do browarów możemy mówić o sezonowości sprzedaży – największe zakupy i spożycie piwa odnotowywane są w okresie od maja do października), przestrzenny charakter produkcji i popytu, procesy globalizacyjne (rys. 1).

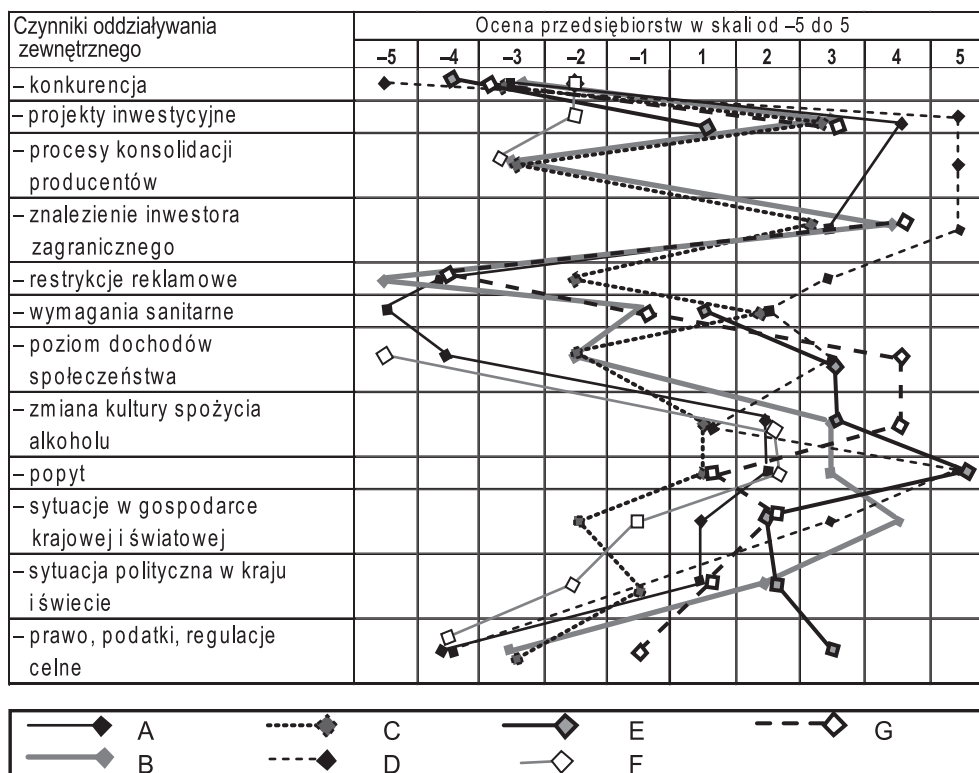
Rysunek 1

Cechy agrobiznesu przyspieszające i przeciwdziałające bankructwu przedsiębiorstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kowalczyk, 2009: Przyczyny upadłości firm agrobiznesu, [w:] Meandry upadłości przedsiębiorstw. Kłęska czy druga szansa (red. nauk. E. Mączyńska). SGH, Warszawa 2009, s. 118–126.

Według raportu Dun&Bradstreet, połowa małych polskich firm jest w niekorzystnej sytuacji finansowej. Przyczyną są coraz większe problemy ze ściąganiem należności. W marcu 2010 r. wartość niezapłaconych faktur w 40 największych na polskim rynku przedsiębiorstwach branży budowlanej sięgała prawie 129 mln zł, w 25 firmach branży spożywczej ponad 171 mln zł, a w 15 wiodących firmach branży kosmetycznej 99 mln zł. Problemy z płatnościami mają także firmy chemiczne produkujące dla rolnictwa [Woźniak 2010, s. B1].

Z przeprowadzonego z prezesami przedsiębiorstw piwowarskich wywiadu kierowanego wynikiem, iż do głównych szans zaliczono: projekty inwestycyjne, znalezienie inwestora zagranicznego, zmianę kultury spożycia alkoholu, popyt, natomiast do głównych zagrożeń funkcjonowania browarów: konkurencję, restrykcje reklamowe, podatki (rys. 2). Jak wynika z informacji zamieszczonych na rysunku 2, poziom podatków ma dla branży piwowarskiej istotne znaczenie

Rysunek 2

Szanse i zagrożenia funkcjonowania browarów

Źródło: Badania własne (skala ocen jak w tab. 1).

jako czynnik, który może zagrażać kontynuacji działalności, w związku z tym w dalszej części artykułu autorka przedstawiła kwestie związane z opodatkowaniem browarów podatkiem akcyzowym i VAT.

Zasady oraz poziom opodatkowania produkcji/ /sprzedaży piwa podatkiem akcyzowym i VAT

Przepisy systemu podatkowego Unii Europejskiej wymagają, aby państwa członkowskie w zakresie struktury i stawek podatku akcyzowego dla wyrobów akcyzowych stosowały określony dla poszczególnych wyrobów poziom minimalny wysokości podatku. Państwa członkowskie mogą jednak zawsze ustalić i stosować na podstawie własnej polityki fiskalnej wyższe stawki akcyzy. Takie rozwiązanie kwestii kształtowania poziomu stawek podatku akcyzowego powo-

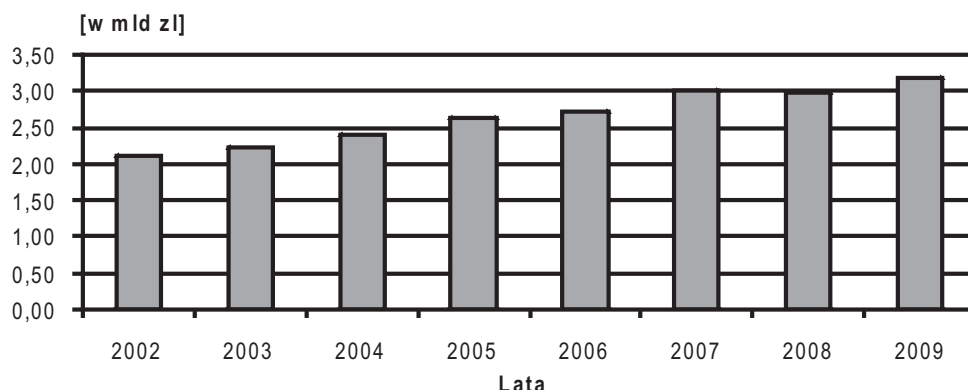
duże, że w Unii Europejskiej występuje duże zróżnicowanie wysokości obciążeń fiskalnych dla poszczególnych wyrobów akcyzowych. Dodatkowo, w celu wypełnienia kryterium minimalnego poziomu opodatkowania, Polska podobnie jak inne państwa członkowskie, które nie przyjęły wspólnej waluty, zmuszona jest do corocznego przeglądu poziomu opodatkowania wyrobów akcyzowych w zależności od obowiązującego na dany rok kursu euro w stosunku do waluty krajowej i ewentualnej korekty stawek akcyzy. Minimalne poziomy stawek określone są w dyrektywie Rady 92/84/EWG z 19 października 1992 r. w sprawie zbliżenia stawek podatku akcyzowego dla alkoholu i napojów alkoholowych.

Jednocześnie należy wskazać, że uwzględniając sytuację gospodarczą państwa, Minister Finansów może w drodze rozporządzenia obniżać stawki akcyzy na poszczególne wyroby akcyzowe, różnicować je w zależności od rodzaju w robu oraz określać warunki ich stosowania na okres nie dłuższy niż 3 miesiące w odstępach co najmniej trzymiesięcznych. Takie uprawnienie, zgodnie z przepisami przejściowymi ustawy, przysługuje Ministrowi Finansów do 31 grudnia 2011 r.

Piwem w rozumieniu ustawy o podatku akcyzowym są wszelkie wyroby objęte pozycją CN 2203 00 oraz wszelkie wyroby zawierające mieszaninę piwa z napojami bezalkoholowymi, objęte pozycją CN 2206 00, jeżeli rzeczywista objętościowa moc alkoholu w tych wyrobach przekracza 0,5% objętości. Produkcją piwa w rozumieniu powyższej ustawy jest wytwarzanie lub przetwarzanie piwa, a także jego rozlew. Podstawą opodatkowania piwa jest liczba hektolitrów gotowego wyrobu na 1 stopień Plato. Stawka akcyzy na piwo w 2010 r. wynosi 7,79 zł od 1 hektolitra za każdy stopień Plato gotowego wyrobu. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe metody oceny parametrów służących do ustalenia podstawy opodatkowania piwa, w szczególności wyznaczania liczby stopni Plato w piwie gotowym, uwzględniając przepisy prawa Wspólnoty Europejskiej w zakresie akcyzy oraz technologię wytwarzania piwa.

Obciążenia fiskalne branży piwowarskiej w 1999 r. wyniosły blisko 3,4 mld zł, co stanowiło ponad 59% przychodów tego sektora. Podwyżka akcyzy była szczególnie niekorzystna dla browarnictwa, gdyż stanowiła ona blisko 44% wartości ogółu podatków płaconych przez tę branżę, natomiast podatek VAT 49% [Okrzesik 2000, s. 6–7].

W 2002 r. podwyższona akcyza przyniosła budżetowi ponad 2 mld zł wpływów, jednakże przyczyniła się do zahamowania wzrostu konsumpcji i sprzedaży piwa, gdyż część kosztów producenci przerzucili na klientów. Podatek akcyzowy i podatek VAT w 2004 r. stanowiły prawie 60% ceny piwa. Akcyza wynosiła 22,5 euro/hl, podczas gdy np. w Niemczech 9,0, w Czechach 9,6, Słowacji 8,9, na Litwie 10,35 euro/hl. Wyższe stawki miała tylko Austria, gdzie akcyza wyniosła

Rysunek 3

Wpływy z akcyzy od piwa do budżetu państwa w latach 2002–2009

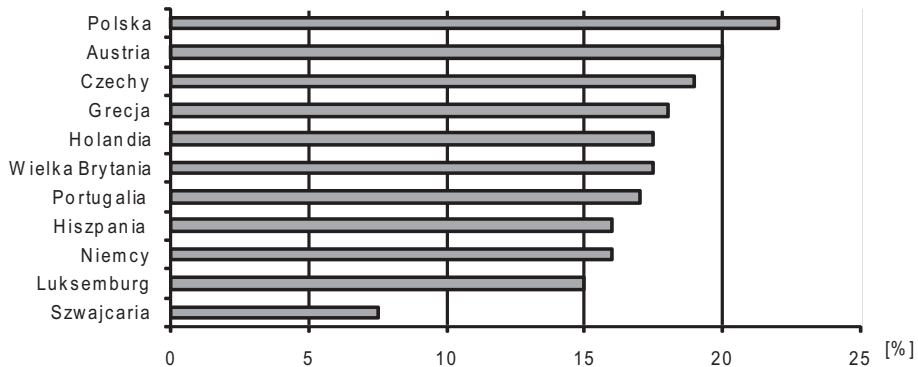
Źródło Dane Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego zamieszczone na http://www.browary-polskie.pl/rynek_piwa/wyniki_branzy.php z dnia 10.07.2009 oraz Polish Beverage Report, IntelliNews, April 2010.

25 euro/hl. Akcyza na piwo w Polsce była ponad 2 razy wyższa w porównaniu do Litwy, Słowacji, Czech czy Niemiec.

Za 2005 r. przedsiębiorstwa piwowarskie wpłaciły do budżetu państwa akcyzę w wysokości ponad 2,5 mld zł. Doliczając VAT, CIT i podatki lokalne, w sumie browary zasiliły budżet kwotą 6 mld zł [Pękło 30 mln hl ...2006]. Należy podkreślić wzrost wpływów z akcyzy od piwa w latach 2002–2007. W 2008 r. w porównaniu do 2007 r. nastąpił ich nieznaczny spadek. Najwyższe wpływy z akcyzy od piwa odnotowano w 2009 r. (rys. 3).

Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego „Browary Polskie” oszacował, iż w 2009 r. sprzedaż piwa w Polsce spadła aż o 10 proc. w stosunku do roku poprzedniego. Według „Browarów Polskich”, tak wielki spadek sprzedaży wywołało przede wszystkim podniesienie od 1 marca 2009 r. akcyzy o 13,6 proc. Skutkowało to podwyżką detalicznej ceny piwa od 6 do 9 gr. Konsumenci nie zaakceptowali kolejnej podwyżki, tym bardziej że już od dwóch lat browary przerzucały na nich rosnące koszty surowców i opakowań. W wyniku tej operacji finansowej browary w Polsce sprzedały w 2009 r. tylko 32 mln 250 tys. hektolitów piwa. Rok wcześniej sprzedaż wyniosła 35 mln 861 tys. Największy spadek sprzedaży branża piwna zanotowała w drugim kwartale 2009 r. Od kwietnia do końca czerwca 2009 r. nastąpiło jej zmniejszenie o 13,5 proc. W czerwcu 2009 r. sprzedaż spadła aż o 18,4 proc. Przyczyniła się do tego także pogoda [Prusek 2010].

Mimo spadku sprzedaży piwa resort finansów osiągnął swój cel, ponieważ z akcyzy browary wpłaciły 3,176 mld zł, czyli 101 proc. założeń budżetowych.

Rysunek 4

Wysokość podatku VAT na piwo w wybranych krajach w 2008 r.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego „Browary Polskie”.

Budżet dzięki wyższej akcyzie planował ekstra 460 mln zł na Rezerwę Solidarności, specjalny fundusz służący łagodzeniu skutków kryzysu dla najuboższych. Rząd rozwiązał tę rezerwę w trakcie nowelizacji budżetu w połowie 2009 r.

Podatek VAT na piwo w Polsce wynosi 22% i jest znacznie wyższy niż np. w Czechach, Niemczech, Hiszpanii, Luksemburgu czy Szwajcarii (rys. 4). Powoduje to znaczne dysproporcje między cenami piwa w Polsce i w krajach sąsiednich. Różnice te mogą w przyszłości zagrozić funkcjonowaniu blisko 20 browarów działających wzdłuż południowej i zachodniej granicy. Dlatego też duże znaczenie dla rozwoju branży browarniczej mają ewentualne zmiany wysokości akcyzy na ten napój, które w zależności od kierunku będą stymulować lub ograniczać popyt na piwo.

Skutki utrzymania wysokich obciążeń podatkowych na piwo w kontekście zagrożenia bankructwem browarów

Przedstawiciele branży podkreślali zbyt wysokie obciążenia podatkowe, np. stawki akcyzy wyższe w Polsce w porównaniu do pozostałych krajów UE. Powoduje to wzrost kosztów – jeśli obciążenie akcyzą wzrasta szybciej niż przychody, to przewaga wypracowana przez wzrost skali produkcji i obniżanie się kosztów jednostkowych zostaje zmniejszona przez wzrost akcyzy; np. małe i średnie browary mają ograniczone możliwości obniżania kosztów jednostkowych przez wzrost skali produkcji. W przybliżeniu 1-procentowa podwyżka ceny piwa powoduje niemal 1-procentowy spadek jego sprzedaży [Okrzesik 2003].

Piwowarzy krytykowali zmianę poziomu akcyzy wprowadzoną od 1 marca 2009 r., ponieważ przewidywali spadek spożycia, zamknięcia browarów i zwolnienia pracowników. Przedstawiciele branży sygnalizowali, że wpływy budżetowe musiały zostać zubożone o wpływy z podatków VAT, CIT i PIT ze względu na zmniejszenie sprzedaży i zamknięcie kilku browarów [Prusek 2010]. Firma Piwowarska zlikwidowała ze względu na brak opłacalności produkcji duży zakład w Kielcach zwalniając 130 osób, a z regionalnych browarów nie przetrwał Racibórz. Również częstochowski zakład Kmicic dołączył do zlikwidowanych browarów: Hetman z Krasnegostawu (Lubelskie), Victoria z Męckiej Woli (Łódzkie) i Grybów z Siołkowej (Małopolskie).

Należy zwrócić ponadto uwagę, iż obowiązek podatkowy w akcyzie powstaje z dniem wykonania czynności podlegających opodatkowaniu. Podatnicy dokonujący obrotu wyrobami akcyzowymi zharmonizowanymi zobowiązani są do obliczenia akcyzy wstępnie za okresy dzienne. Wpłata dzienna akcyzy musi być dokonana najpóźniej 25. dnia po dniu, w którym powstał obowiązek podatkowy. Moment zapłaty akcyzy przez producenta nie jest powiązany bezpośrednio z otrzymaniem zapłaty od kontrahenta za produkty, co może mieć istotny, negatywny wpływ na płynność finansową przedsiębiorcy. Przedsiębiorstwo, które spełnia określone wymogi zapewniające bezpieczeństwo poboru akcyzy, może skorzystać z procedury zawieszenia poboru akcyzy (mogą być to wyłącznie skład podatkowy, zarejestrowany handlowiec, niezarejestrowany handlowiec i przedstawiciel podatkowy). Procedura ta zwiększa płynność finansową przedsiębiorstwa (nie wszystkie przedsiębiorstwa uzyskały taki status ze względu na barierę finansową związaną z brakiem możliwości złożenia kaucji pieniężnej oraz zaległości podatkowe – sytuacja ta dotyczyła głównie małych i średnich browarów).

Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego szacował, iż po przystąpieniu Polski do UE konkurencyjność branży piwowarskiej może w znacznym stopniu pogorszyć się ze względu na rozbieżności w wysokości obciążeń podatkowych między Polską a krajami sąsiednimi. Twierdzono, że poszerzenie UE i zniesienie granic spowoduje import piwa, głównie z Czech, Słowacji i Niemiec. Kraje te (szczególnie Niemcy) charakteryzują się nadprodukcją piwa, a niższe obciążenia fiskalne spowodują jego atrakcyjność cenową. Przykładem może być Dania, gdzie wskutek zbyt wysokiej akcyzy około 20% spożywanego piwa pochodzi z prywatnego importu z Niemiec [Boratyńska 2006, s.106].

W Szwecji w latach 1994–2003 tzw. import prywatny wzrósł aż o 670%, podczas gdy rynek piwa zaledwie o 1%. W 2002 r. do Szwecji wwieziono w drodze importu prywatnego około 1 mln hl piwa. Negatywny był wpływ tego zjawiska na konkurencyjność lokalnego przemysłu piwowarskiego – kilka browarów zamknięto, kilka innych zagrożonych było bankructwem [Łakomy 2003]. Od

2001 r. poziom zatrudnienia w szwedzkim przemyśle piwowarskim zmniejszył się o 30% [A Report... 2006, s. 8].

Okolo 30 mln litrów piwa ze sklepów przygranicznych wwieziono do Austrii z Niemiec i Czech, co stanowiło okolo 3% ogólnego poziomu konsumpcji. Ponad 42 mln litrów piwa wyniósł prywatny import piwa do Finlandii w okresie od maja 2004 do maja 2005 r. i stanowił on prawie 10% ogólnego poziomu konsumpcji. Zakupy piwa w sklepach przygranicznych wzrosły znacząco od momentu wstąpienia Estonii do UE, wówczas rząd poniósł stratę 50 mln euro z tytułu zmniejszonych wpływów do budżetu państwa [A Report... 2006, s. 9].

Finowie w marcu 2004 r. obniżyli podatek akcyzowy na wyroby alkoholowe. Akcyzę na spirytualia zmniejszono o 44%, wino – 10%, piwo – 32%, a na inne wyroby fermentowane – 40%. Przeprowadzili oni obliczenia, opierając się na dyrektywie unijnej, mówiącej o możliwości wwozu wyrobów alkoholowych, oraz na różnicach w cenie między swoim krajem a Estonią. Wynika z nich, że każdorazowo obywatel Finlandii będzie mógł wwieźć do swego państwa z Estonii 110 litrów piwa, 10 litrów wódek, 90 litrów wina oraz 20 litrów innych napojów alkoholowych. W Estonii zapłaci za ten pakiet okolo 1000 euro, podczas gdy w kraju musiałyby na te same towary przeznaczyć o 1000 euro więcej. Jedynym racjonalnym rozwiązaniem w tym wypadku było obniżenie akcyzy na alkohol na rynku krajowym, przez co import indywidualny ma występować w dużo mniejszej skali. To z kolei ma zapobiec gwałtownemu spadkowi wpływów do budżetu państwa, a także zamykaniu browarów, na których produkty byłoby coraz mniej chętnych [Łakomy 2003].

Wydaje się, że piwa importowane, bez nasilonych działań marketingowych i rozwiniętych sieci dystrybucji, nie są w stanie zagrozić browarom funkcjonującym w Polsce oficjalnie. Legalnie importowane piwo nie przekroczy 1,5–2% w jego spożyciu ogółem. Prawdziwym problemem może być jednak napływ piwa przywożonego z zagranicy przez ludność. Zgodnie z unijnym prawem, po 1 maja 2004 r. każdy podróżny może legalnie przywieźć zza granicy do własnego użytku do 10 litrów mocnych alkoholi, 90 litrów wina, 110 litrów piwa i 20 litrów innych napojów pochodzących z fermentacji¹.

Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego „Browary Polskie” ocenił, że po wejściu Polski do Unii Europejskiej 20% piwa na naszym rynku będzie pochodzić z tzw. importu prywatnego. Do najbardziej zagrożonych importem prywatnym browarów polskich po akcesji należały wszystkie browary przygraniczne, m.in. Bosman, Dojlidy, Okocim, Grybów, Żywiec, Tychy, Głubczyce, Witnica, Piast, Lwówek Śląski [Boratyńska 2009, s. 11]. Bankructwo przedsię-

¹ Dyrektywa Horyzontalna 92/12 z 25 lutego 1992 r.

biorstwa piwowarskiego to koszty nie tylko dla właścicieli, firm kooperujących, ale także dla całej gospodarki (np. konieczność wypłat zasiłków dla bezrobotnych). Ponadto, warto zwrócić uwagę na negatywne konsekwencje spowodowane bankructwem browaru dla budżetu państwa, tzn. zmniejszenie dochodów podatkowych (podmiot, który zbankrutował zaprzestaje płacenia podatków).

Zakładając, że konsumpcja piwa będzie wynosić około 25 mln hl rocznie (w 2005 r. produkcja piwa osiągnęła poziom około 30 mln hl), to przy 25-procentowym imporcie prywatnym straty budżetu z tytułu VAT i akcyzy przekraczają 1 mld zł (tab. 2).

Tabela 2

Konsekwencje utrzymania wysokich obciążeń podatkowych na piwo po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej

Import indywidualny w rynku [%]	Spadek sprzedaży [mln hl]	Straty [mln zł]		
		VAT	na akcyzie	ogółem
10	2,50	221	214	435
15	3,75	331	322	653
20	5,00	422	429	871
25	6,25	552	537	1088

Źródło: Dane Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego „Browary Polskie”, www.browary-polskie.pl z dnia 02.05.2006.

Wzrost konsumpcji tańszego piwa z importu oznaczałby nie tylko radykalne zmniejszenie wpływów do budżetu państwa, straty producentów, ale jeszcze wyższą stopę bezrobocia. Spadek sprzedaży piwa produkowanego przez krajowych wytwórców o 20%, w wyniku rozwoju importu prywatnego, spowodowałby likwidację 3,6 tys. miejsc pracy w browarnictwie oraz 7,4 tys. etatów w branżach kooperujących [Dane Związku Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego zamieszczone na www.browary-polskie.pl z dnia 02.05.2006].

Podsumowanie

W artykule zwrócono uwagę, że prezesi browarów podobnie oceniali czynniki oddziaływania zewnętrznego. Wynikało to ze specyfiki funkcjonowania w tej samej branży i napotykania na podobne szanse i zagrożenia. Wśród tych ostatnich został wymieniony także poziom podatków. Przedstawiciele branży wskazywali, że podwyższanie poziomu podatku akcyzowego może być czynnikiem zagrażającym funkcjonowaniu browaru, podkreślając dość liczne dotychczasowe bankructwa przedsiębiorstw tej branży.

Wysokie obciążenia fiskalne są czynnikiem znacznie ograniczającym konkurencyjność polskich browarów w warunkach otwarcia granic po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Przykłady innych krajów europejskich wskazują na konieczność obniżenia akcyzy na piwo także w Polsce. Dalszy jej wzrost w najbliższych latach może doprowadzić do obniżenia rentowności czy nawet upadku wielu małych i średnich przedsiębiorstw przemysłu piwowarskiego.

Literatura

- A Report for The Brewers of Europe by Oxford Economic Forecasting, *The Consequences of the Proposed Increase in the Minimum Excise Duty Rates For Beer*. Oxford Economic, January 2006.
- BORATYŃSKA K.: *Obciążenia podatkowe a konkurencyjność przedsiębiorstw agrobiznesu po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej*. Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 1118, Tom 1, 2006.
- BORATYŃSKA K.: *Przyczyny upadłości przedsiębiorstw w Polsce*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 549, Ekonomiczne Problemy Usług nr 39, 2009.
- BORATYŃSKA K.: *Rynek piwa w Polsce i perspektywy jego rozwoju*. Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej* nr 75, 2009.
- BOROWSKAA.: *Przemiany na rynku napojów alkoholowych w Polsce w latach 1990–2007*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie *Problemy Rolnictwa Światowego*, Tom 9 (XXIV), 2009.
- Dane pochodzące z badanych browarów.
- Dyrektywa Horyzontalna 92/12 z 25 lutego 1992 r.
- KOWALCZYK S.: *Przyczyny upadłości firm agrobiznesu*, [w:] *Meandry upadłości przedsiębiorstw*. Kłęska czy druga szansa (red. nauk. E. Mączyńska). SGH, Warszawa 2009.
- ŁAKOMY J.: *Lekki wzrost w piwie*, *Rynki Alkoholowe* 2003, nr 11 (104).
- NOWAK E.: *Rachunkowość jako źródło informacji o sytuacji finansowej przedsiębiorstw w ocenie zagrożenia upadłością*. *Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy*, nr 2 (12), 2008.
- OKRZESIK J.: *Brewing industry*, *Business News Poland* 2003, No 7.
- OKRZESIK J.: *Przemysł browarniczy w Polsce, Branże, rynki, sektory polskiej gospodarki*, *Boss Rolnictwo* 2000, nr 22.
- Pękło 30 mln hektolitrow piwa*, *Gazeta Wyborcza*, 02.02.2006.
- Polish Beverage Report*, *IntelliNews*, April 2010.
- PRUSEK T.: *Sprzedż piwa spadła w 2009 r. w Polsce o 10,1 proc.*, *Gazeta Wyborcza*, 25.02.2010, artykuł zamieszczony na stronie internetowej z dnia 27.07.2010 r. http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,7603186,Sprzedaz_piwa_spadla_w_2009_r_w_Polsce_o_10_1_proc_.html
- The Contribution Made by Beer to the European Economy. Employment, value added and tax*. Ernst&Young Netherlands, Amsterdam 2006.

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r. Nr 54, poz. 535)

Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2009 r. Nr 3, poz. 11).

WOŹNIAK A.: *Małym firmom jest coraz trudniej przetrwać*. Rzeczpospolita nr 115 z dnia 19.05.2010.

www.mf.gov.pl

The level of fiscal burden and threat of brewery enterprises bankruptcy

Abstract

In this article the level of fiscal burden in terms of threat of brewery enterprises bankruptcy was discussed. On the basis on chairmen of enterprises opinions the Author stated that too high fiscal duties (e.g. excise tax) are significant factor limited breweries development. Tax government policy has tremendous importance for the beer industry representatives. On the one hand, excessive fiscal impact could decreasing tax revenues, on the other hand, it can lead to production and sales effectiveness reduction, and therefore threat of enterprises bankruptcy.

